

DOI 10.31865/2414-9292.23.2025.334039

УДК 378.016:821.161.2-047.22

**МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИ
ВИВЧЕННІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО КОМПОНЕНТУ «МЕТОДИКА
НАВЧАННЯ ЛІТЕРАТУРИ»**

Наталія Лисенко

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови та літератури
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Слов'янськ, Україна
ORCID ID 0000-0003-2371-448X
1609natali@ukr.net

Надія Тендітна

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови та літератури
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Слов'янськ, Україна
ORCID ID 0000-0002-2001-5379
tenditna2017@ukr.net

Ірина Рябініна

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови та літератури
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Слов'янськ, Україна
ORCID ID 0000-0002-4170-654X
ryabina.slav@gmail.com

Анотація. Міждисциплінарні зв'язки є одним із дієвих способів підвищення рівня професійної підготовки в формуванні та вдосконаленні різноманітних компетентностей здобувачів закладів вищої освіти, необхідних для реалізації сучасних конкурентоспроможних та висококваліфікованих фахівців. Міждисциплінарні зв'язки гарантують не тільки ґрунтовні знання і вміння, але й практичний досвід їхнього застосування. Формування певних компетентностей із боку професійної діяльності спрямовує за межі конкретних обов'язкових та вибіркового компонентів, збільшуючи уявлення про діяльність представників будь-якої професії, у тому числі і вчителя.

Результативність застосування міждисциплінарного підходу суттєво залежить як від систематичності та системності, так і від досвіду викладання, наукового обґрунтування, індивідуальних особливостей та доцільності вибору. Адже міждисциплінарний досвід значно розширює освітній компонент, а не просто поглинає її досягнення, дозволяє обмінюватися ідеями та розробляти нові підходи, корисні не тільки для здобувачів, але й для викладачів для

розробки нових технологій і методик, які допоможуть покращити викладання та навчання у конкретній галузі. Та перш ніж застосовувати міждисциплінарний взаємодосвід варто ретельно продумати та спланувати єдину методологію для його реалізації. Освітні компоненти філологічних спеціальностей ідеально підходять для розвитку та вдосконалення різноманітних компетентностей шляхом міждисциплінарних взаємозв'язків здобувачів, які здобувають освіту за спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

Ключові слова: міждисциплінарні засади; професійна орієнтація; освітній компонент; гуманітарні дисципліни; професійна компетентність.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Використання міждисциплінарного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців-філологів – це частина процесу формування їхньої професійної компетентності шляхом реалізації зв'язків із освітніми компонентами гуманітарного спрямування. Вдала професійна діяльність сьогодні неможлива без багаторівневого міжпредметного підходу до навчання. Адже нова українська школа потребує відповідальних, освічених, креативних та впевнених у собі фахівців. Окрім цього, майбутні вчителі-філологи філігранно й досконало мають володіти словом. Обов'язковий компонент «Методика навчання літератури» є унікальною платформою для міждисциплінарного багаторівневого підходу підготовки здобувачів закладів вищої освіти. Але першочерговим є формування загальних компетентностей, які забезпечують здатність обміну інформацією з фахівцями з інших галузей знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі питання міждисциплінарності розглядається на прикладі багатьох освітніх компонентів різними фахівцями, спостерігаємо різні підходи, відображені в наукових напрацюваннях. Але кожен із них наголошує на важливості цього явища. Так, В. Желанова вважає, що міждисциплінарний підхід не обмежує знання, а навпаки, створює умови для реалізації зв'язків між різними науками; забезпечує інтеграцію наукових концепцій, теорій, інформації, фактів, методів із метою отримання системного знання про реальні явища освіти; сприяє розв'язанню протиріччя між розрізненим засвоєнням знань і необхідністю їх синтезу задля цілісного і комплексного застосування в діяльності та житті людини (Желанова, 2021). Загально про важливість впровадження міждисциплінарного навчання у закладах вищої освіти пише й І. Пастирська (2022).

Ю. Олізько (2015) розглядає переваги міждисциплінарного підходу та реалізацію ним основних дидактичних принципів навчання: міжпредметної координації, систематичності та послідовності, науковості, наочності, міцності, професійної спрямованості, свідомості, виховного навчання, доступності та урахування індивідуальних особливостей (Олізько, 2015).

О. Косович (2023) сутність мовної компетентності представляє як сукупність знань, умінь і навичок, взаємопов'язаних між собою, які реалізуються у процесі діяльності (спілкування), здатності змінювати інформацію відповідно до особистих комунікативних завдань, сукупність правил мовного аналізу і синтезу. Дослідниця говорить і про паралельне вдосконалення і лексичної компетентності – організації та взаємозалежності зусиль щодо засвоєння лексичних одиниць; знання значення лексичної одиниці, її графічної структури та вимови, граматичних форм слова, правил сполучуваності з іншими лексичними одиницями (Косович, 2023).

Н. Авер'янова (2021) теоретично досліджує різницю між багатoproфільним навчанням та міждисциплінарному підході до навчання, платформу, яка об'єднує загальноосвітні та спеціальні дисципліни (Авер'янова, 2021).

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Для розкриття вказаної теми заплановано збір та узагальнення теоретичного матеріалу; аналіз сучасних авторських методик та пропозиції міждисциплінарних зв'язків; тлумачення особливостей та переваг застосування міждисциплінарності; виявлення спільних та відмінних рис функціонування певних міждисциплінарних зв'язків під час вивчення дисциплін «Методика навчання літератури».

Результати дослідження. А. Шульгай, Л. Федонюк, А. Мудра, О. Олещук (2018) зазначають: «Міждисциплінарна інтеграція – це цілеспрямоване посилення міждисциплінарних зв'язків за умов збереження теоретичної і практичної цілісності навчальних дисциплін. Водночас міждисциплінарна інтеграція – це процес узгодження змісту навчальних дисциплін щодо відображення ними єдиних, безперервних і цілісних явищ професійної діяльності» (Шульгай, Федонюк, Мудра, Олещук, 2018).

Серед переваг міждисциплінарного підходу до навчання, Ю. Олізько (2015) виокремлює мотивацію здобувачів до вивчення певної дисципліни, ґрунтовне осмислення та порівняння, застосування отриманих знань на практиці; можливість по-новому представити вже відомий матеріал; розширення кругозору, підвищення самостійності та творчості здобувачів; інтеграцію набутих знань, навичок та вмінь в одне ціле та сприйняття засвоєного протягом усього навчання матеріалу як нерозривної єдності; можливість реалізувати головні дидактичні принципи навчання (Олізько, 2015).

У освітньо-професійних програмах першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) у ДВНЗ

«Донбаський державний педагогічний університет» визначені результати навчання (25 ПРН), сформульовані в формі інтегральної, 12 загальних (ЗК), 10 спеціальних (фахових), спільних для всіх предметних спеціальностей (СК) та 7 компетентностей предметної спеціальності (ПК). Чимало компетентностей є програмними результатами навчання з кількох освітніх компонентів одночасно. Так, наприклад, особливо важливими для майбутніх педагогів-філологів є інтегральна (здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь із наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу на рівні базової середньої освіти – авт.) та загальні компетентності: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю; здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня; здатність до адаптації та дії в новій ситуації, застосування соціальних навичок (т.зв. softskills) у професійній діяльності.

Зважаючи на те, що методика навчання літератури перебуває в тісних взаємозв'язках із мовознавством, історією літератури, вступом до літературознавства, фольклором, то міжпредметні компетентності майбутніх учителів варто здебільшого формувати на їхній основі. Хоча точно регламентовані рамки відсутні і перелік міждисциплінарної «співдружності» щороку розширює свої межі.

Нові можливості для освітнього процесу відкривають інформаційно-комунікаційні технології, зокрема інтернет і телекомунікаційні технології, які мають у своїй основі глобальні мережі й інтелектуальні комп'ютерні системи. Нині якісне викладання освітніх компонентів не може здійснюватися без використання засобів і можливостей, які надають комп'ютери, технології. Адже вони дають змогу викладачу краще подати матеріал, зробити його більш цікавим, швидко перевірити знання здобувачів та підвищити їхній інтерес до навчання. Крім того, використання інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні ОК «Методика навчання літератури» відіграє надзвичайно важливу роль як найбільш ефективний і багатофункціональний засіб активізації науково-пізнавальної діяльності здобувачів, що інтегрує в собі могутні розподілені освітні ресурси, може забезпечити підвищення пізнавальної активності здобувачів та формування навчально-пізнавальної компетентності. Тому

впровадження ІКТ в освітньо-виховний процес є доцільним і перспективним.

Т. Коваль підкреслює, що останнім часом спостерігається тенденція до збільшення кількості мультимедійних електронних освітніх ресурсів (ЕОР) для навчання гуманітарних обов'язкових компонентів. Тому на сьогодні поряд із компетентностями предметної спеціальності заслуговують на підвищену увагу ІКТ-компетентності майбутніх учителів-філологів (Коваль, 2016). Головним завданням навчання засобами інформаційно-комунікаційних технологій стає не передача здобувачеві певних знань, а формування вмінь здобувати й опрацьовувати інформацію, формування навичок мислення високого рівня: аналізувати, синтезувати, оцінювати. ІКТ, увібравши в себе елементи різних методик (особистісно-орієнтованого, розвивального, проєктного навчання), надають кожному здобувачеві, спираючись на його інтереси, здібності, особисті цінності й суб'єктивний підхід, можливості самореалізації в різних видах діяльності, створюють комфортні умови для самовизначення особистості в інформаційному просторі.

Серед форм використання інформаційно-комунікаційних технологій найвагомішими є: Інтернет-ресурси; мультимедійні презентації; електронні словники, довідники, енциклопедії (diasporiana.com.ua. – авт.); створення проєктів; педагогічні програмні засоби (ППЗ); створення аудіо- та відеотеки; інтерактивна дошка тощо. ІКТ дуже вдало можна поєднувати з апробованими, результативними технологіями: інтерактивним, проблемним навчанням, проєктною технологією тощо. Відповідно до функцій інформаційно-комунікаційних технологій використовують такі програмні засоби: презентаційні (призначені для супроводу викладу нового матеріалу під час лекцій); контролюючі (для контролю засвоєння навчального матеріалу); інформаційно-довідкові (для надання необхідної інформації та застосування її під час самостійної роботи здобувачів). Як правило, невеликий обсяг текстової інформації переважно комбінується з графічною: схемами, таблицями, діаграмами, які наочно відтворюють питання, що вивчаються.

Широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій як істотного і необхідного компоненту навчання сприяє реалізації особистісно-зорієнтованого підходу до здобувачів. Власне тип і ступінь складності завдань визначаються викладачем і підпорядковуються вивченню відповідного матеріалу. Робота з ілюстраціями, з одного боку, полегшує роботу здобувачів, а з іншого, спонукає до отримання фахових компетентностей. Власне, здобувачі закріплюють новий матеріал, формують навички, вчаться вільно користуватися усною мовою. При цьому важливо, щоб інформація, подана за допомогою

комп'ютера, була достовірною, доступною для сприйняття, повною та, безперечно цікавою.

Інтеграція інформаційно-комунікаційних інновацій важлива в поєднанні з сучасними педагогічними технологіями, які сприяють формуванню науково-пізнавальної компетентності здобувачів: комунікативними (навчання у співпраці, робота в парах, взаємонавчання, навчальний діалог, дискусія); пошуковими (проблемне навчання, метод проєктів).

Використання ІКТ у освітньо-виховному процесі дозволяє змінити роль викладача (виступає як дизайнер уроку, фасилітатор, менеджер – авт.), що у свою чергу створює умови для активної діяльності здобувача, а комп'ютер при цьому – це навчальний інструмент, засіб організації навчання, джерело інформації та банк довготривалого її збереження. Відповідно до цього основне завдання викладача, який використовує інформаційно-комунікаційні технології, – навчити здобувачів знаходити потрібну інформацію та аналізувати її, розвивати вміння робити це швидко й ефективно, що формує навички, які знадобиться їм у житті, незалежно від обраної професії. Використання на уроках інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє поглиблено усвідомлювати та засвоювати здобувачами навчальний матеріал. Це створює сприятливі умови для формування здатності сприймати предмети та явища різнобічно, системно, емоційно.

Одним із напрямків діяльності здобувачів щодо впровадження ІТК у практику є створення власних медіа-продуктів (презентацій, відеофільмів, тренажерів, тестів), використання готових медіа-посібників та робота в мережі Інтернет (карти знань, фішбоун, інтерактивні вправи, онлайн-кросворди, скрайбінг, інфографіка).

Постійний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, зростання їх освітнього потенціалу та, відповідно, підвищення вимог до компетентностей предметної спеціальності висувають потребу в запровадженні технологій дистанційного навчання як засобу професійного навчання майбутніх учителів, потреба в формуванні та розвитку навичок самоосвітньої діяльності та самоорганізації майбутніх вчителів. Головною метою використання дистанційного навчання у ЗВО є забезпечення доступу до електронних освітніх ресурсів шляхом використання сучасних інформаційних технологій та телекомунікаційних мереж.

Дистанційні технології навчання включають роботу з електронними підручниками, електронною поштою, тематичними форумами й чат-конференціями, вебінарами. Здобувач, у процесі навчання якого використовують

дистанційні технології, отримує подвійні знання: по-перше, сам вивчає матеріал, який необхідний йому для подальшої професійної діяльності, по-друге, має можливість побачити шляхи представлення інформації за допомогою сучасних технологій, які можливо використовувати у власній педагогічній діяльності.

О. Сухомлин також наголошує на важливості цифрової компетентності здобувачів вищої філологічної освіти: «Майбутній філолог має розуміти, як влаштоване цифрове середовище на технологічному рівні, переймати мінливий досвід людства у цифровому середовищі та враховувати можливості, які надають інформаційні технології для його професійного зростання. Цифрове середовище для філолога «це середовище, в якому він має бути успішним, результативним, тобто від того, як фахівець представлений в цьому середовищі, залежить його професійна кар'єра» (Сухомлин, 2022).

Так, мовознавчі освітні компоненти формують у першу чергу орфоепічні навички та вміння. Спілкування з неправильними варіантами наголошених слів спонукає здобувачів відповідно до повторення й спотворення власної орфоепічної культури, нехтування орфоепічними нормами. Науковці зазначають, що важливою для майбутніх вчителів є розвиток і риторичної компетентності, як «складного особистісного утворення, що містить знання про спілкування як міжособистісну взаємодію, соціально-психологічний феномен, особливості педагогічної комунікації; риторичні вміння» (Горошкіна, Караман, 2023). Найважливішим, на нашу думку, є комунікативний досвід, адже педагог, а тим паче педагог-філолог, має вміти не тільки встановлювати контакт із учнями, колегами, батьками..., але й уміти підтримати його в кожній новій ситуації. Перспективним видається авторам розширення спектру дій, спрямованих на роботу зі словниками за допомогою новітніх технологій, з метою сприяння засвоєнню знань та мовної компетентності в науковій розвідці В. Сіладі, Е. Берти, І. Холод (Сіладі, Берта, Холод, 2024).

Обов'язковому компоненту «Історія української літератури» належить одне з найважливіших місць серед предметів, що вивчаються здобувачами першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

Основу знань із історії української літератури закладає вивчення першого етапу її розвитку – давньої літератури. Давня українська література – особливий суспільний та естетичний феномен, який продовжує досліджуватися фахівцями, і без усвідомлення своєрідності якого неможливо скласти повну картину розвитку української літератури загалом. Важливим є визначення часових рамок поняття «давня українська література» та обширу пам'яток, які воно охоплює.

Також вивчення періоду давньої літератури здобувачами-філологами включає не лише прочитання та інтерпретацію давнього письменства, але й знайомство з історією їхнього віднаходження, публікацією та дослідженням, вивчення різних гіпотез сучасних учених щодо різних творів.

Першим десятиріччям XIX століття належить особлива роль у багатовіковій історії української літератури. Це період, упродовж якого здійснилося перебазування усього духовного й культурного життя нації на живу, потенційно потужну й багату мову, що доти як розмовна функціонувала в народному середовищі (у пісні, в думі, в казці й легенді, в усній оповіді, взагалі в людській розмові). Література, звана художньою, високо піднесла значення народного слова, розкрила в ньому незвідані ще глибини та смисли. Тому завданням курсу є дати здобувачам систематизоване знання історії української літератури першої половини XIX століття на тлі та у зв'язках із процесами європейської (світової) естетичної свідомості, розкрити їм сутнісні ознаки української літератури, формувати в них уміння орієнтуватися у процесі творчих пошуків нашого письменства, в розмаїтті стилевих тенденцій, які стануть основою викладання шкільного курсу.

Метою обов'язкового компоненту «Історія української літератури», що вивчається здобувачами другого року навчання, є розглянути національне письменство передусім як явище естетичне в широких зв'язках не тільки з суспільними обставинами, а й із художнім мисленням епохи взагалі, з особливостями духовного, гуманістичного руху; простежити взаємозумовленість розвитку літератури та еволюції національної ідеї в українському суспільстві, поетапне її зростання та відображення й поглиблення в художній свідомості.

Упродовж останніх десятиріч українське літературознавство помітно розширило межі своїх досліджень. Зміна історико-культурних епох та світоглядних орієнтирів у 1990-х рр. уможливила повернення у вітчизняний літературно-критичний дискурс творчості українських митців, здебільшого невідомих читачеві. Маємо на увазі еміграційну літературу, яка до недавнього часу залишалась недостатньо вивченою. Крім того, на особливу увагу заслуговує дослідження особливостей відтворення «національного образу» України у творчості зарубіжних письменників, визначення різних етапів еволюції естетичної суті й загальнолітературної значимості української теми у світовій літературі.

Україна у світовому літературному просторі – явище досить складне, далеко не однозначне в оцінках науковців, у багатьох моментах дискусійне.

Виокремлення феномену «Україна» як засадничої складової художньої свідомості оприявлює проблему канонотворення та її множинної рецепції. Тому концептуальне вивчення цього питання – наразі актуальна проблема. А проєкції минулого й майбутнього дають змогу виявити складний симбіоз різних мистецьких моделей та їхнє палімпсестне функціонування в художніх практиках зарубіжних митців та письменників-емігрантів.

Вивчення літератури без спрямлень і спрощень в осмисленні головних і розмаїтих тенденцій розвитку, без застосування заздалегідь заготовлених схем для аналізу культурного процесу, особливо ж у контроверсійних точках, – завдання архіважливе. Тут не обійтися без інтерпретаційного погляду на тонку матерію як окремих літературних фактів чи епізодів творчого спрямування, так і їхнього системного осягнення.

Основною метою даного вибіркового компоненту є дослідити особливості відтворення «національного образу» України у творчості зарубіжних письменників та представників української діаспори, визначити різні етапи еволюції естетичної суті й загальнолітературної значущості української теми у світовому письменстві. Це дає змогу здобувачам визначити певні закономірності осмислення і художнього відтворення фактів українського життя в іномовних літературах та літературі діаспори, що виявляється у специфіці тематики й характері проблематики, у жанровій своєрідності творів, а також у поступовому збагаченні арсеналу художніх засобів відтворення образу країни, її народу, історії.

До практичних занять запропоновано завдання не тільки репродуктивного, але й дослідницького характеру. Більшість лекцій має узагальнюючий характер, проте частина з них є відображенням життєвого і творчого шляху найбільш значущих у літературному процесі персоналій. Теми, які винесені на практичні заняття, дають змогу сформувати у здобувачів здатність аналізувати твори письменників на вищому рівні, встановлювати між ними необхідні зв'язки, проводити типологічні зіставлення, чітко визначати їхнє місце у світовому літературному процесі.

Зв'язок спрямовано на формування у здобувачів техніки «close reading», за якою кожний нюанс та семантичний зсув мають бути дешифровані. Виклад матеріалу побудовано із врахуванням загальних вимог до здобувачів-філологів, які повинні оволодіти сучасною методологією й методикою аналізу як окремих творів, так і літературного процесу в цілому.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Формування різноманітних компетентностей здобувачів-філологів та

їхня практична реалізація наразі виступають актуальним завданням сучасної вищої школи. Міждисциплінарний підхід – одне з основних завдань сучасної освіти, яке стимулює викладачів бути в курсі нових технологій, інновацій і методологій, до оновлення змісту навчання, збагачення його цікавими та актуальними на часі темами, вимагає багаторівневої співпраці та спілкування, вивчення різних стратегій та підходів до викладання, передачі досвіду. Цьому сприяє проведення семінарів, конференцій, онлайн-курсів навчання, які знайомлять викладачів та здобувачів із останніми технологіями і методиками навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янова, Н. М. (2021). Міждисциплінарний підхід у контексті компетентнісного навчання. *Сучасна вища освіта: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень: II Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та науковців: тези доповідей*, Дніпро, 25 березня 2021 р. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, с. 37–40.
2. Горошкіна, О. М., & Караман, С. О. (2023). Формування риторичної компетентності майбутніх учителів на міждисциплінарних засадах. *Наукові інновації та передові технології*, 4 (18), 357–370.
3. Желанова, В. В. (2021). Впровадження стратегії міждисциплінарності в сучасній вищій освіті. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 1 (48), 477–480.
4. Коваль, Т. (2016). Міждисциплінарний контекст педагогічної підготовки майбутнього вчителя-філолога в умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: Педагогічні науки*, 3–4 (48–49), 39–43.
5. Косович, О. (2023). Сутність професійної лексичної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови та її формування на міждисциплінарній основі. *Педагогічний дискурс*, 34, 14–19.
6. Олізько, Ю. (2015). Міждисциплінарний підхід як засіб реалізації основних дидактичних принципів навчання. *Педагогічний дискурс*, 18, 161–165.
7. Пастирська, І. Я. (2022). Міждисциплінарне навчання у вищій школі. *Інноваційна педагогіка*, 48 (2), 18–21.
8. Сіладі, В. В., Берта, Е. Т., & Холод, І. В. (2024). Вплив сучасних технологій на термінографію у формуванні мовної компетентності студентів-філологів. *Вісник науки та освіти. Серія: Філологія, культура і мистецтво, педагогіка, історія та археологія, соціологія*, № 2 (22), 471–484.
9. Сухомлин, О. (2022). Цифрова компетентність здобувачів вищої філологічної освіти в умовах сучасних запитів суспільства: ціннісний аспект. *Молодь і ринок*, №2 (200), 170–176.
10. Усатова, І., Король, Т., & Ведмедюк, А. (2024). Міждисциплінарний підхід у професійній підготовці майбутніх фахівців. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*, Вип. № 1, 51–57.
11. Шульгай, А. Г., Федонюк, Л. Я., Мудра, А. Є., & Олещук, О. М. (2018). Міждисциплінарна інтеграція як складова проблемно-орієнтованого навчання у медичному університеті. *Медична освіта*, 4, 113–116. <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2018.4.9342>

INTERDISCIPLINARY APPROACH TO FORMING COMPETENCES OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS WHEN STUDYING THE MANDATORY COMPONENT “METHODICS OF TEACHING LITERATURE”

Natalia Lysenko

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Language and Literature
SHEI “Donbass State Pedagogical University”
Sloviansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-2371-448X
1609natali@ukr.net

Nadiya Tenditna

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Language and Literature
SHEI “Donbass State Pedagogical University”
Sloviansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-2001-5379
tenditna2017@ukr.net

Iryna Ryabinina

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Language and Literature
SHEI “Donbass State Pedagogical University”
Sloviansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-4170-654X
ryabina.slav@gmail.com

Abstract. To increase the effectiveness of learning today, it is important to use interdisciplinary connections that would contribute to strengthening not only the cognitive activity of students, but also the effective formation of scientific concepts in them, the ability to use the achievements of modern science in the further practice of teaching literature in educational institutions.

Analysis of scientific publications on the research topic indicates its relevance. Numerous scientific investigations of domestic and foreign scientists vary with interdisciplinary exchange. After all, the system of interdisciplinary connections is quite easy to adjust, it is not stable and predetermined. Changes can concern both specific topics and questions that reveal certain concepts. But when making adjustments, the teacher must adhere to the appropriate system of expediency in relation to each individual academic discipline. Among the works of modern scientists there is no single standard for recommendations on interdisciplinarity. This thesis is also confirmed by the discussion of recent publications. Thus, in particular, V. Zhelanova and I. Pastyrskya consider options for implementing the strategy of interdisciplinarity in modern higher education. T. Koval and O. Sukhomlyn explore the interdisciplinary context of pedagogical training of future teachers-philologists in the conditions of rapid development of information and communication technologies, globalization and rapid technological progress and the spread of distance learning.

In modern conditions, the need to implement an interdisciplinary approach to the formation of competencies is no longer an object of discussion, but becomes a comprehensive study of new resources that will contribute to the activation of educational cognition. The purpose of the work was to familiarize ourselves with the varieties of modern proposals for interdisciplinary contacts during the study of the “Methodology of Teaching Literature”, aimed at the formation of a value-based personality of a creative teacher of the Ukrainian language and literature in the conditions of the implementation of the National School of Ukrainian Language and Literature. After all, no academic discipline today is capable of forming the professional competence of a future specialist, of fully demonstrating personal professional qualities.

Thus, the motivated, carefully selected use of interdisciplinary connections for each academic discipline improves the productivity of educational training, stimulates the organization of thinking activity, encourages interaction between members of the educational group, and directs to an independent search for rational and relevant interdisciplinary relationships. The very implementation of interdisciplinary connections when mastering the methodology of teaching literature is implemented by teaching it both through a number of interrelated disciplines and special ones, with the aim of revealing the general laws and principles of the methodology in the general structure of scientific knowledge, this is a creative process of constant search and selection of methods for highlighting the interdisciplinary approach in the formation of key competencies of applicants to higher education institutions.

Keywords: value orientations; competence; interdisciplinary connections; literature methodology; implementation resources.

REFERENCES

1. Averianova, N. M. (2021). Mizhdystsyplinaryi pidkhid u konteksti kompetentnisnoho navchannia [Interdisciplinary approach in the context of competency-based learning]. *Suchasna vyshcha osvita: perspektyvni ta priorytetni napriamy naukovykh doslidzen: II Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia studentiv, aspirantiv ta naukovtsiv: tezy dopovidei*, Dnipro, 25 bereznia 2021 r. Dnipro: Universytet imeni Alfreda Nobelia, p. 37–40. [in Ukrainian].
2. Horoshkina, O. M., & Karaman, S. O. (2023). Formuvannia rytorychnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv na mizhdystsyplinarykh zasadakh [Formation of rhetorical competence of future teachers on an interdisciplinary basis]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*, 4 (18), 357–370. [in Ukrainian].
3. Zhelanova, V. V. (2021). Vprovadzhennia stratehii mizhdystsyplinarynosti v suchasni vyshchii osviti [Implementation of the strategy of interdisciplinarity in modern higher education]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriia: “Pedahohika. Sotsialna robota”*, 1 (48), 477–480. [in Ukrainian].
4. Koval, T. (2016). Mizhdystsyplinaryi kontekst pedahohichnoi pidhotovky maibutnoho vchytelia-filoloha v umovakh strimkoho rozvytku informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Interdisciplinary context of pedagogical training of a future teacher-philologist in the conditions of rapid development of information and communication technologies]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka. Seriia: Pedahohichni nauky*, 3–4 (48–49), 39–43. [in Ukrainian].
5. Kosovych, O. (2023). Sutnist profesiinoi leksychnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia inozemnoi movy ta yii formuvannia na mizhdystsyplinaryni osnovi [The essence of professional lexical competence of a future teacher of a foreign language and its formation on an interdisciplinary basis]. *Pedahohichni dyskurs*, 34, 14–19. [in Ukrainian].
6. Olizko, Yu. (2015). Mizhdystsyplinaryi pidkhid yak zasib realizatsii osnovnykh dydaktychnykh pryntsypiv navchannia [Interdisciplinary approach as a means of implementing the basic didactic principles of teaching]. *Pedahohichni dyskurs*, 18, 161–165. [in Ukrainian].
7. Pastyrsk, I. Ya. (2022). Mizhdystsyplinaryne navchannia u vyshchii shkoli [Interdisciplinary learning in higher education]. *Innovatsiina pedahohika*, 48 (2), 18–21. [in

Ukrainian].

8. Siladi, V. V., Berta, E. T., & Kholod, I. V. (2024). Vplyv suchasnykh tekhnolohii na terminohrafiu u formuvanni movnoi kompetentnosti studentiv-filolohiv [The influence of modern technologies on terminology in the formation of linguistic competence of philology students]. *Visnyk nauky ta osvity. Serii : Filolohiia, kultura i mystetstvo, pedahohika, istoriia ta arkheolohiia, sotsiolohiia*, № 2 (22), 471–484. [in Ukrainian].

9. Sukhomlyn, O. (2022). Tsyfrova kompetentnist здобувачив vyshchoi filolohichnoi osvity v umovakh suchasnykh zapytiv suspilstva: tsinnisnyi aspekt [Digital competence of higher philological education students in the conditions of modern demands of society: a value aspect]. *Molod i rynek*, №2 (200), 170–176. [in Ukrainian].

10. Usatova, I., Korol, T., & Vedmediuk, A. (2024). Mizhdystsyplinarnyi pidkhid u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv [Interdisciplinary approach in professional training of future specialists]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Serii: "Pedahohichni nauky"*, 1, 51–57. [in Ukrainian].

11. Shulhai, A. H., Fedoniuk, L. Ya., Mudra A. Ye., & Oleshchuk, O. M. (2018). Mizhdystsyplinarna intebratsiia yak skladova problemno-orientovanoho navchannia u medychnomu universyteti [Interdisciplinary integration as a component of problem-oriented learning at a medical university]. *Medychna osvita*, 4, 113–116. <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2018.4.9342> [in Ukrainian].

Матеріали надійшли до редакції
23.03.2025 р.